

Pałac Jasminy Cibic

Co łączy Pałac Narodów w Genewie, stołeczny stalinowski drapacz chmur oraz znacjonalizowany pałac fabrykancki w Łodzi? Kto ma szansę na nowo zjednoczyć podzielone społeczeństwo: architekt, polityk czy artysta? Jak dochodzi do powstania „estetyki narodowej”? Co niesie za sobą gest obdarowywania? To pytania, które w swoim najnowszym projekcie stawia Jasmina Cibic, artystka wizualna problematyzująca temat instrumentalizacji kultury.

Punktem wyjścia dla wystawy jest film zatytułowany „Dar”. Za pomocą alegorii Cibic testuje w nim koncepcję, zgodnie z którą poprzez sztukę można przeciwdziałać polaryzacji społecznej. Realizacja przedstawia trzech finalistów konkursu na prezent dla podzielonego narodu: Inżyniera, Dyplomatę i Artystę. Każdy z nich proponuje inne sposoby nawiązania relacji i przywrócenia komunikacji między zwaśnionymi obywatelami. Wszystkie sceny nagrano w budynkach, które w międzynarodowej polityce są przykładami najważniejszych darów w Europie XX wieku. Są to siedziba Francuskiej Partii Komunistycznej w Paryżu (dar architekta Oscara Niemeyera), Pałac Narodów (ufundowany przez członków Ligi Narodów) oraz Pałac Kultury i Nauki (dar Stalina dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej). Mieszczą się w nich instytucje, które powołano w służbie społeczeństwu, celem dbania o zapewnienie światowego pokoju, rozwój edukacji i kultury. Tę ostatnią rolę pełni też Pałac Maurycego Poznańskiego, dziś siedziba Muzeum Sztuki w Łodzi, gdzie prezentowany będzie projekt Cibic.

Wybrane przez artystkę miejsca są w filmie czymś więcej niż scenografią. Sportretowane w „Darze” budynki zostały wzniesione w czasie gdy Europa doświadczyła kryzysów gospodarczych oraz humanitarnych. Począwszy od międzywojnia, przez okres odbudowy po drugiej wojnie światowej, po burzliwe lata osiemdziesiąte. Cibic interesują tego rodzaju symbole ponadnarodowych sojuszy, wznoszone w imię wspólnych interesów czy ideologii, które niekoniecznie przetrwały próbę czasu. Architektura uwieczniona w „Darze” służy także przyjrzeniu się sposobom kształtowania stylu narodowego oraz wykorzystania kultury jako narzędzia politycznego.

Narracja „Pałacu” nie ogranicza się jednak do odniesień architektonicznych. W amfiladzie pałacowych pokoi zgromadzone zostaną także wizerunki innych darów przekazanych w dowód wiary we wspólne ideały. Znajdą się wśród nich krzewy róż wyhodowanych w hołdzie politykom zasłużonym w walce z faszyzmem. Zobaczymy też choćby pałeczki sztafetowe przekazywane liderowi federacji jugosłowiańskiej podczas corocznych obchodów zrzeszających obywateli wszystkich republik. Ponadto na wystawie po raz pierwszy pokazany zostanie fotograficzny portret Międzynarodowej Kolekcji Sztuki Nowoczesnej. Hojny dar europejskich twórców w odpowiedzi na apel grupy „a.r.”, oddany następnie pod opiekę łódzkiego muzeum.

W projekcie wybrzmiewają echa alternatywnych ekonomii opartych na szczodrości i solidarności, ale towarzyszą im także historyczne przykłady porażek wynikających z traktowania kultury instrumentalnie. Wśród tych ostatnich być może najbardziej malownicze fiasko, jakie zobaczymy, to brak rozstrzygnięcia w konkursie na flagę dla Ligi Narodów. Była to ponadnarodowa instytucja zapewniająca opiekę słabszym, wspierająca odbudowę i rozwój ekonomiczny, czy wymianę naukową. Ostatecznie żaden projekt nie został wybrany, w obawie, że faworyzowanie jednych emblematów kosztem innych może zagrozić spójności organizacji. Być może to właśnie takie nieudane próby wdrożenia strategii „miękkiej siły” mogą skłonić nas do ponownego przemyślenia potencjału odporności kultury na kolonizację przez siły polityczne.

Jasmina Cibic (ur. 1979) tworzy filmy, rzeźby, instalacje oraz performansy. W swoich pracach eksploruje pojęcie tzw. „soft power”, badając, jak idee polityczne implementowane są w sztuce i architekturze. Analizuje sposoby, na jakie produkcje z obszaru kultury wykorzystywane są przez państwo do komunikowania aspiracji i preferowanych systemów wartości.

Artystka zwykle rozpoczyna pracę od poszukiwań w archiwach, by ze znalezionych w nich historycznych przykładów tworzyć nowe performatywne narracje. Posługuje się dramaturgią, cytatem, oraz rekonstrukcją. Dzięki tym zabiegom zwraca uwagę na podobieństwa między produkcją sceniczną (stagecraft) a sztuką rządzenia państwem (statecraft). Uprawia podwójną grę: z jednej strony ujawnia mechanizmy władzy, a z drugiej buduje własne alegoryczne struktury.

Próbując rozwikłać skomplikowane powiązania pomiędzy sztuką, kwestiami płci a władzą państwową Cibic zachęca widzów do zastanowienia się nad strategiami stosowanymi w budowaniu kultury narodowej. To tematyka szczególnie aktualna współcześnie gdy tożsamość narodowa ulega przekształceniom oraz w czasach wzbierających na sile nacjonalizmów.

Jasmina Cibic reprezentowała Słowenię na 55. Biennale w Wenecji z projektem "For Our Economy and Culture" [Dla naszej gospodarki i kultury]. W ostatnim czasie jej indywidualne wystawy odbyły się w: Museum of Contemporary Art Metelkova, CCA Glasgow, Phi Fondation pour l'art contemporain w Montrealu, Centrum Sztuki Współczesnej BALTIC w Gateshead, Museum Haus Esters Krefeld, Aarhus 2017, Eskera/Esker Foundation w Calgary, MSU w Zagrzebiu, MOCA w Belgradzie, MSUV w Nowym Sadzie, MGLC w Lublanie oraz Ludwig Muzeum w Budapeszcie. Brała również udział w wystawach zbiorowych w MAXXI Rome, 39th EVA International, steirischer herbst '19, MoMA w Nowym Jorku, MUMA Monash University, CCS BARD, Muzeum Sztuki w Guangdong w Chinach, Muzeum Pera w Stambule, Galerii miejskiej City Gallery Wellington oraz w MNHA w Luksemburgu.

„Pałac” jest jedną z kilku wystaw w cyklu projektów poruszających temat ekonomii daru i „soft power”, które do tej pory odbyły się w ramach festiwalu steirischer herbst w Grazu, a także w Cooper Gallery DJCAD, University of Dundee oraz Museum of Contemporary Art Metelkova Ljubljana. Kolejna odsłona projektu, po zakończeniu wystawy w Muzeum Sztuki w Łodzi, odwiedzi macLYON. Planowana tam wystawa indywidualna Cibic nosi tytuł Stagecraft: Une mise en scene de pouvoir, a jej kuratorem jest Matthieu Lelièvre.

kuratorka: Agnieszka Pindera